

Izšla je razen nedelje in praznikov vsak dan popoldan.

Oredništvo je v Ljubljani, Vračarska ulica št. 61, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobli. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolpna petletna vrstica 60 vin., pogojen prostor 1 K; razglašeni in posiljeni vrstica po 1 K; večkratne objave po dogovornem primeren popust.

# NAPREJ

Glasilo Jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Posamezna številka 40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom: za leto 72 K, za pol leta 36 K, za četrt leta 18 K, za mesec 6 K. Za Nemčijo celo leto 77 K, za ostalo tujino in Ameriko 84 K. — Reklamacije za list so poštne proste.

Upravništvo je v Ljubljani, Vračarska ulica št. 61, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

## O osnovi in ureditvi jugoslovanske države.

Najvažnejša in najtežavnejša naloga, ki nas čaka, je osnova in ureditev jugoslovanske države. Najvažnejša zato, ker sta od ustave, uprave in sodstva odvisna razvoj in napredek javnega življenja, gospodarski in socialni red ter v marsičem tudi sreča naroda, najtežavnejša pa zaradi tega, ker je samo na sebi težavno napraviti dober zakon, odgovarjajoč značaju in potrebam naroda, in ker smo bili Jugoslavi prej razkosani in razdeljeni med razne, sila različne države oziroma državne skupine, kakor Avstrija, Ogrska, Hrvatska, Bosna in Hercegovina, Srbija, Crnogora in Makedonija, in katere je sedaj vse združiti v državno enoto.

Radi te važnosti in težavnosti dobre osnove in ureditve naše države, je nujno potrebno, da se sedaj bavimo z vsemi temi vprašanji, ne da pasivno čakamo na izvolitev konstituant, ki bo morala temeljne probleme jugoslovanske države urediti. Treba je, da sami vemo kaj hočemo, kaj nam je zahtevati od novostanovljene države. Treba je imeti, še preden se zbere konstituenta, svoje določene nazore, vsaj v temeljnih načelih ustave in uprave.

Človeštvo bi napravilo velik korak naprej, ako bi uveljavilo na vseh poljih princip samoodločevanja, vsaj v oni meri, v kolikor je to načelo v veljavi v Ameriki in posebno v Zedinjenih državah Severne Amerike. Saj je že Abraham Lincoln, eden prvih predsednikov Zedinjenih držav Severne Amerike, proglasil načelo: »Nihče ni zadosti dober, da bi smel vladati koga drugega brez njegove volje«. To je vodilo načelo američanske republike, in mora postati tudi vodilo načelo evropskih republik, če se hočemo ubraniti zatiranja, preganjanja, sploh krivičnosti.

Samodoločba narodov pa ne obstoji samo v tem, da narod določi ustavo in upravo svoje države, ampak samodoločba je popolna šele takrat, kadar se narod tudi sam vlada, to je ako obstoji samovlada ljudstva. Ljudstvo naj prepusti vodilno oblast v državi svojim izvolencem, naj si po svojih izvoljenih zastopnikih postavi zakone in sodeluje po svojih odposlancih pri vseh stvarkih uprave; to je tista samovlada, katere se je najbolj razvila v Zedinjenih državah Severne Amerike v nemalo korist in napredek teh držav in njenih prebivalcev; in ki bi bila tako potrebna tudi v Evropi.

Dosedanji napredek človeštva sili do samovlade ljudstva. Glavni napredek človeštva obstoji vendar v tem, da se povzdigne ljudska masa na višjo kulturno in socialno stopinjo in brez sodelovanja ljudstva se to ne da izvesti, ali pa vsaj ne dobro izvesti.

Samovlada ljudstva naj bo torej glavni temelj naše nove države; vsa oblast in moč naj izvira iz ljudstva, medtem ko je dosedaj izvirala glavna oblast od vladarjev oziroma od militarizma in birokratizma, kar je povzročalo kronično vojske in nas je konečno dovedlo do svetovne katastrofe.

Če primerjamo življenje evropskih držav, ki se nahajajo v neprestanih krizah, v neprestanih bojih s sistematičnim razvojem Američanskih republik, vidimo, da je popolnoma resničen oni zakon razvoja, katerega je naglašal Herbert Spencer: »Če pride moč na ljudstvo, se razvije obratni tip vlade v smeri miru«. Gotovo ni nikogar, ki bi tak miren razvoj ne želel jugoslovanski državi.

Samovlada ljudstva pa je popolna le, če stoji na pravem demokratičnem temelju. Saj pravi demokratičen pomeni odpravo vseh predprav in le pod tem pogojem pride ljudska volja do prave veljave.

Za dobro ureditev jugoslovanske države je predvsem rešiti vprašanje, če je koristnejša centralizirana ali decentralizirana državna oblika, centralistična ali federativna država.

Gotovo je, da zvezna država, katere zakonodajstvo in uprava sta v gotovi meri prepuščeni posameznim zveznim podrejenim državam, veliko lažje in bolje upošteva potrebe in značaj posameznih delov, se vse lažje prilagodi potrebam in željam prebivalcev, vpliv posameznega državljan na upravo in zakonodajstvo je v tem slučaju veliko večji, nego v centralistično urejeni državi. Zato je naravno, da ste najbolj demokratični in ob enem najbolj dobro vladani državi, Zedinjene države v severni Ameriki in Švica, decentralizirani državi, federativni republiki.

Če upoštevamo historični razvoj in sedanje razmere posameznih pokrajin, katere se bodo združile v jugoslovansko državo, je delna in primerna decentralizacija vsaj v prvi dobi države naravnost neizogibna.

V to novo državo se združujejo deli bivše Avstrije, deli bivše Ogrske, Bosna in Hercegovina, Srbija, Crnogora in Makedonija, katere je bila še pred malo leti turška; vsi ti

deli so imeli do sedaj več ali manj različne zakone in različne uprave in stoji na več ali manj različni kulturni, socialni in gospodarski stopinji, četudi so prebivalci vseh teh delov bistveno en sam narod.

Kmetijstvo na Slovenskem potrebuje kaj drugega, nego kmetijstvo v Makedoniji; pravne razmere poljedelskih zemljišč so v posameznih navedenih pokrajinah različne in še bolj različne so družinske razmere. To vse je treba upoštevati pri zakonodajstvu in upravi, ako hočemo imeti državo, ki bo zadoščala potrebam in razmeram.

Iz teh razlogov se ne bomo mogli izogniti decentralizaciji države; vprašanje je le, kako daleč naj sega ta decentralizacija, v kaki obliki in obsegu naj se vrši modra rešitev tega vprašanja je odločilne važnosti za neovirani svobodni, politični in socialni razvoj države.

(Dalje prih.)

## Razmere na Poljskem.

»Vorwärts« poroča: Vedno več nemirov, štrajkov in revolt. Legar (lakota) razsaja vedno bolj. V Lodzu je od 400.000 ljudi 110.000 brezposelnih. Pomanjkanje živil, strašno, korupcija uradništva velikanska. Posebno hudo je v obmejnih kraljih Poljske in v Galiciji. — Delavec dobi samo 3 marke brezposelnostne podpore. V Varšavi pa stane 400 gramov kruha 3-4 marke, torej 1 kg 7½-10 mark, nar škornjev 650-700 mark, 1 smodka 3-4 marke. Pomanjkanje stanovanj tudi neznosno. Stanovanje dveh sob v predmestju 1800 do 2200 mark letno. Nobene shodne svobode in proti vodjem socialne demokracije nastopajo z vsemi sredstvi.

Blažena Poljska, ljubljenez antante!

## Monarhično stremljenje na Češkem.

»Arbeiter Zeitung« z dne 20. avgusta piše med drugim, da poroča »Pravo Lidu« sledeče:

Bivši agrarni poslanec Dürich je začel v Smichovu izdajati list »Staroslovane«, kjer posebno napada Masaryka; zato je bil že parkrat konfisciran.

Ta Dürich je že med vojno delal v iznemeststvu na to, da naj bi princ Connaught ali kak ruski knez prevzel češko vlado. V tem zmislu dela naprej, ker mu socialistična vlada ni po godu in ker misli, da bo kak panslavističen monarh takoj ustvaril gospodarski raj. Kot urednik lista se podpisuje dr. Stepanek in neki dr. Kusak, Ukrajinec.

Pa socialistično delavstvo bo znalo vse poskuse ohole monarhične buržazije preprečiti!

## Kaj ima Anglija od vojne.

Bivši član angleškega parlamenta Arthur Ponsobi je v londonski reviji »Common Sense« objavil članek, v katerem izraža svojo nezadovoljnost z mirovno pogodbo in očita Angliji, da se je z zmago zaveznikov okoristila. Da bi to dokazal, podaja sledeči pregled angleških pridobitev:

Egipt, ki je bil prej pod turško suverenostjo, postane del britske države 350.000; Otok Ciper 3584; Nemška Juzogap. Afrika; mandat dobi Južnoafriška unija 322.450; Nemška vzhodna Afrika; mandat dobi Velika Britanija 384.180; Deželi Te-

go in Kamerun se razdelita med Veliko Britanijo in Francijo, skupna površina znaša 224.830, polovica torej 112.515; Samoa; mandat dobi Avstralija 1050; Nemška Nova Gvineja in otoki južno od Ekvadorja; mandat dobi Avstralija 90.000; Sirija in Palestina, o katerih se še odloči 11.000; Mezopotamija, o kateri se še odloči 143.250. Skupaj 1.417.929 četvrtin milij.

Ponsobi pravi: Priti iz vojne, v katero smo vstopili iz nesebičnih namenov in zaščititi male narode s pristrastkom poldrugega milijona četvrtin milij za našo državo, ni tako slabo. In to bo napravljeno tako mirno, tako nedolžno in zmerno. Mi ne jemljemo dežel; le v naročje nam padajo...

## Brzobjavne vesti.

### NOVA OGRSKA VLADA.

LDU. Budimpešta, 27. (DunKU.) OKU. javlja: Stefan Friedrich je danes sestavil novo vlado. Ministrski predsednik in minister za notranje posle je industrialc Stefan Friedrich, za ministra za zunanje posle so designirali odsotnega grofa Fmericha Csakya, bivšega legacijskega svetnika. Državni tajnik v ministertvu za notranje posle je bivši poslanec in višji župan Edmund Beniczky; poljedelski minister Julij Rubinek, ravnatelj ogrskega poljedelskega društva; trgovski minister: veletrgovec Franc Henrich; finančni minister: bivši državni tajnik v finančnem ministertvu Ivan Grün; vojni minister: general Franc Schmetzer; minister za ljudsko prehrano: inženjer Karl Breky; minister za uk in bogočastje: bivši poslanec Karl Huszar; državni tajnik v ministertvu za uk in bogočastje: Julij Pekar; justični minister: kurialni sodnik Jurij Balogh; minister za narodne manjšine: vseučilišni profesor Jakob Blever; minister za narodno zdravstvo: zdravnik Andrej Ceilery; minister za propagando: bivši poslanec in publicist Stefan Haller; minister malih poljedelcev: poljedelec Stefan Szabo Sokorabotka; minister industrijalnih delavcev: železninarški delavec Daniel Olah.

### Boj proti oduštvu.

Praga, 26. Čehoslovaško notranje ministertvo naznanja: Od organov politične uprave je bilo podanih na Češkem in Moravskem v drugem četrtletju t. l. 7355 kazenskih evadb proti oduštvu. Od tega pripade: na Češko 5441 (v l. četrtletju 4993) — všteti urad za boj proti oduštvu v Pragi 1123 (913) — in na Moravsko 1932 (2413) — všteti urad za boj proti oduštvu v Brnu

1030 (1021) — kazenskih ovadb. Na Češkem je bilo razen tega postavljeno še 6 oduštvov pod policijsko nadzorstvo. — Z zadovoljstvom bere človek taka poročila, ker se v njih zrcali delo in volja za obnovo, blagostanja. V Jugoslaviji ovadb od prevrata še 100 ni bilo.

### PROTEST BOLGARIJE.

LDU. Lyon, 28. (Brezlično.) Bolgarska mirovna delegacija je poslala tajništvo mirovne konference dve notli. V prvi notli protestira bolgarska delegacija proti nameri, prisoditi Srbiji ozemlja, ki spadajo k Bolgariji od dne, ko je proglasila svojo neodvisnost. V drugi notli prosi bolgarska vlada, naj se bolgarski vojni ujetniki, približno 40.000 mož, čimprej pošljejo v domovino, kakor odreja tudi pogodba o premirju.

### Prepoved agitacije za združitev krščanskih cerkva.

Rim, 27. Kongregacija sv. cerkve poravnja katoličanom prepoved, da bi se udeleževali gibanja za združitev krščanskih cerkva.

### AVSTRIJSKA MIROVNA POGODBA.

LDU. St. Germain, 27. (DunKU.) »Temps« javlja: Vrhovni svet je danes dopolnje pod predsedstvom Clemenceauja proučeval in sprejel spremembe gospodarskih klavzul avstrijske mirovne pogodbe. Kakor poroča »Journal des Debats«, so naziranja glede gotovih vprašanj, ki se tičejo Avstrije v vrhovnem svetu še vedno tako različna, da se ne bo tako kmalu konca razprav. Na izročitev mirovne pogodbe bo treba še nekaj dni čakati.

### VRHOVNI ZAVEZNIŠKI SVET.

LDU. Pariz, 28. (DunKU.) Brezlično.) List »Eclair« ve poro-

## LISTEK.

### NA DNU.

Slika v štirih dejanjih. Spisal Maksim Gor'kij. Prevel Pavel Gollig. (Dalje.)

### Drugo poglavje.

Isti prostor, kot v prvem dejanju. Na pogradu blizu peči kvartajo Satin, Baron, Gušavec in Tatar. Klešč in Akter sledita za igrjo. Bubnov sedi na svojem pogradu in igra z Medvedjevim šaške. Luka sedi na stolčku kraj Anine postelje. Azil razsvetljuje dve luči, ena visi nad kvartopirci, druga blizu Bubnova.

Tatar: Še enkrat igrat, potem ne igrat...

Bubnov: Gušavec! Poi! (Zapoje): Solnce vzhaja in zahaja...

Gušavec (nade vmes): V moji ječi je temno...

Tatar (Satinu): Mešaj karte! Dobro mešaj! Vemo, kakšna si ti...

\*) Šaške igrajo na šahovi deski. Šaške, ki so si vse enake, postavijo kot šahove figure v dve vrsti, — na eni strani bele, na drugi črne. Igro dobi ta, ki spravi svoje šaške preje na mesto protivnikovih. Med ruskim ljudstvom je igra zelo razširjena.

Bubnov in Gušavec (skupaj): Vse noči in dni stražarji — e-eh!

Moje okno stražijo...

Ana: Tepež... žalitve... nič drugega nisem videla...

Luka: Le potolaži se, ljuba moja!

Medvedjev: Kam pa greš? Pazi!

Bubnov: A-a. Tako... tako...

Tatar (grozi Satinu s pestjo): Zakaj karte skriva? Vidim... ti!

Gušavec: Pusti, Asan! Ogoljufajo naju vseeno. Bubnov začni!

Ana: Ne spominjam se, da bi bila kdaj sita...

Pri vsakem koščku kruha sem se bala... trpela... da ne bi snedla več kot drugi... V cunjah sem hodila vse življenje... vse svoje nesrečno življenje... Zakaj?

Luka: Revica. Trudna si. No, da.

Akter (Gušavcu): Z valetom idi... z valetom, hudič!

Baron: Mi pa s kraljem.

Klešč: Ti zmeraj dobiš.

Baron: Taka navada je pri nas...

Medvedjev: Dama!

Bubnov: Pri meni tudi, no-o...

Ana: Umiram...

Klešč: Vidiš, vidiš, kako... Knez, pusti karte! Pusti, ti pravim!

Akter: Misliš, da brez tvojega sveta ne ve...

Baron: Pazi, Andrijuška, da te ne prebrnem... k vsem hudičem!

Tatar: Daj še enkrat... Vrč je hodil ko voda, razbil se... jaz tudi!

Klešč (odide zmagujoč z glavo proti Bubnovu).

Ana: Mislim in mislim: Moj bog, kaj mi je tudi na orem svetu trpljenje namenjeno? Tudi tam — trpljenje?

Luka: Ničesar ne bo! Meni verjemi, ničesar! Spočiješ se tam... Potrpi še malo...

Vsi trpimo... vsak po svoje trpimo življenje. (Vstane in odide s hitrimi koraki v kuhinjo).

Bubnov (zapoje):

O, le stražite, stražarji!

Gušavec:

Jaz tako ne ubežim...

O ba:

Saj bi hotel na svobodo, e-eh, pa okov ne razdobi.

Tatar (kriči): A! Karto rokav zbasal.

Baron (zmeden): No... Kaj jo naj v tvoji nos zbasem?

Akter (prepričevalno): Knez, motiš se... nihče, nikoli...

Tatar: Videl jaz! Goljuf! Ne grem več!

Satin (zbira karte): Kar odveži se, Asau...

Da smo goljufi, ti je znano. Kaj pa igraš?

Baron: Štiri groše je izgubil, kravala pa za tri rublje... to naj bo knez!

Tatar (goreče): Igrat mora pošteno!

Satin: Zakaj pa to?

Tatar: Kako zakaj?

Satin: Tako... zakaj?

Tatar: Ti ne veš?

Satin: Ne vem. Ti veš?

(Tatar pljune ves ozlobljen. Vsi se mu smejejo).

Gušavec (blagodušno): Čudak si, Asan!

Razumi vendar! Kakor hitro začno pošteno živeti, poginejo v treh dneh od lakote...

Tatar: Kaj mene briga. Pošteno mora živeti!

Gušavec: No in dobro. Pojdimo raje čaj pit... Boben!

Oh, okove, eh, okove...

Bubnov:

Vi železniki stražniki...

Gušavec: Pojdimo, Asau! (Odide po loč):

Ne zdobim vas in ne strem vas...

(Tatar grozi Baronu s pestjo in odide za svojim tovarišem).

Satin (Baronu s smehom): Vi, vaše va-

šestvo, imenito ste zopet sedli v lužo! Izobra-

žen človek, pa še karte ne zna skriti...

Baron (razmahne roki): Vrag si jo zna, kako...

Akter: Talenta ni... vse vase ni... a brez tega... nikdar... nič.

Medvedjev: Jaz imam eno damo, ti pa dve... u-da!

Bubnov: Boljše ena, kot nobena... vleči.

Klešč: Zgubili ste. Abram Ivančič.



čati, da se vrhovni svet v svoji večrajšnji seji ni pečal samo z nemško-avstrijsko mirovno pogodbo, ampak tudi s turškimi zadevami in s pokolji v Armeniji, ki so napotili predsednika Wilsona, da je protestiral pri velikem vezirju. Kakor poročajo dalje isti list, je zelo verjetno, da bodo francoske čete, ki službujejo točasnno v Mali Aziji, poslani v Armenijo, kjer bodo skupno z angleškimi četami vzdrževale red in mir.

#### Gorenješlezski dogodki.

LDU, Lyon, 27. (Brezlično.) Medzavezniška vojaška komisija za preiskavo gorenješlezskih dogodkov ima predvsem nalogo, informirati se natančneje glede uporov in o položaju, ustvarjenem vsled stavkinega gibanja ter sestaviti o teh pojavih poročilo.

#### Obhajanje petletnice v Louvain.

LDU, Lyon, 28. (Brezlično.) Mesico Louvain (Löwen v Belgiji) je te dni obhajalo petletnico žalostnih dogodkov, ki so se odigrali v njem meseca avgusta 1914, tedaj ko je po prvem porazu nemške armade pruski general Manneufeld dal vprijeti pravcar pokoli. V tem nesrečnem mestu je bilo tiste dni ustreljenih čez 200 civilistov in več kot 2000 hiš je zgorelo do tal. V torkeljutra se je pomikal po louvainških ulicah, obdanih še sedaj od samih razvalin, dolg izprevod s trobentači in voljaško godbo na čelu. V izprevodu je korakal ves mestni zastop, vseučilišni svet, šolska mladina in mnogo društev. Številni govorniki so proslavljali spomin žrtev, ter poudarjali, da osveta za te grozovitosti ni izostala.

#### Angleška komisija za obnovo.

LDU, London, 27. (Dunku.) John Bradbury, stalni tajnik zakladnega urada, je bil imenovan za glavnega angleškega zastopnika v komisiji za obnovo.

#### Opravniki ekscesarja Karla.

LDU, Lyon, 28. (Brezlično.) Kakor javlja »Temps« iz Berna, se je nekdanji cesar Karl obrnil na mirovno konferenco s prošnjo, naj se mu dovoli, da odpošlje v Pariz grofa Mensdorffa kot svojega opravnika.

### Lloyd George pred premogovnim vprašanjem.

The Economist razklada nedavno, da zavisil ves britanski preprod od premoga, ki ga pridela Združena kraljevina. Velika Britanija mora izkopati letno kakih 300 milijonov ton. Sedaj jih pridobiva približno 200 milijonov. Ako se izvede novi načrt rudarskih zahtev, bo padlo proizvajanje na tri tone na moža na teden t. j. do 150 milijonov ton na leto. Pridobitna cena pa se dviga, čim bolj se manjša pridelalec; zato bi stala tona premoga pred tovarno ali na vkravalističnem okrog 3 funte sterlinge. Nasprotno pa proizvajal ameriški rudar povprečno 13 ton na teden in premog Združenih držav se oddaja na znatno razdaljo po 15 šilingov na tono. Če se torej Angliji ne posreči pripraviti delavcev do višje produkcije, ne bo mogla izvažati goriva in izdelovalo se bo predrago blago, ki se bo slabo prodajalo na tujih tržiščih. V prvih 7 mesecih leta 1919. se je njih eksport kuriva povečal na 47 milijonov šterlingov (celotno 400 milijonov). V istem času pa je presegel izvoz za 400 milijonov šterlingov ves zvoz. Očitno potrebuje Velika Britanija živahnega izvoza: nje po-

ložaj bi se silno poslabšal, če bi morala uvažati še premog. V tej stiski je vlada odredila premogovno komisijo iz zastopnikov premogovniških družb in delavskih sindikatov. Ta odsek je enoglasno ugotovil, da je treba za povzdig produkcije prenehati način rudniške lastnine, ki je danes dvovrstna. Na eni strani je lastnina premogovnih plasti, ki opravičuje do pobiranja »kraljevskih pristojbin« (royalties). Na drugi strani lastnina »premogovišč«, vstevši orodje in naprave za obratovanje. Torej obstaja razlika med lastnikom neizkopanega premoga in lastnikom premogovnika. Prvi ima le pravico do primerne odškodbe. Drugi odraja ta znesek in razpolaga z izgrebenim premogom.

Člani komisije so se zjedini v izjavi, naj država nadomesti lastnino neizkopanega premoga. Mnenje se je delilo le v eni točki: 3 del. zastopniki (od 6) so se združili v predlogu, da se vrši razlastitev brezplačno, razen ako je dotičnik ubožen. Ostali so sklenili poročilo: »Priporočamo, da se povabi Zbornica, naj takoj glasuje za zakon, ki podeljuje državi lastnino kraljevskih pristojbin na premogu in plača pravično nagrado dosedanjim imetnikom«. Med utemeljevanjem nahajamo praktične mišljaje: premogovišča so danes v rokah 4.000 posestnikov, od katerih so nekateri prava ovira za razvoj tega narodnega premoženja; ponekod pa so premogovišča v rokah mnogobrojnih malih posestnikov, od katerih ni mogoče posameznih izslediti, in to stanje povzroča silne zastanke in izdatke, kadar gre za pridobitev pravice do izkopavanja. Temu bi se dalo odpraviti, če bi prisilili posestnike, da se združijo v sindikalne zveze; toda Angleži vkljub drzni naprednosti pogosto trdovratno vstrajajo pri starem.

Glede lastnine rudnika in izkopanega premoga so delavski zastopniki predlagali tozadevno ekspanzijo. Predsednik komisije se je uklonil njih nazoru in piše v poročilu: »Razmere med industrijo in delavstvom so v večini premogovnikov Združenega kraljevstva žalobog take, da jih je nemogoče izboljšati, dokler obstaja sedanj način lastnine«. Odposlanci rudniških družb pa se upirajo nakupu, češ, da bi bila nacionalizacija rudniške obrti gospodarskemu razvitku močno na kvar. Lloyd George je izrekel v vladni izjavi, da se bodo razlastili imetniki neizkopanega premoga, ne pa lastniki kremenogovišč. Na drugi strani se bodo morale rudniške družbe spočiti v krajinski zveze, in država bo nadzirala njih obratovanje v prid potrošnikom. Tudi delavstvo bo imelo v teh pokrajinskih svetih svoje zastopnike. P. P.

### O švicarskih visokih šolah.

Sedaj, ko se namerava mnogo naše mladine podati na inozemska vseučilišča, predvsem v Švico, smatramo za potrebno, da ji podamo majhen pregled visokih šol v Švici in o življenju v vseučiliščnih središčih. Te podatke smo zbrali večinoma iz poročil dijakov, ki so na švicarskih univerzah že študirali.

Za nas Jugoslovane iz bivše monarhije pridejo sedaj v poštev v prvi vrsti vseučilišča z nemškimi učnim jezikom in to v Zürichu, Bernu, Freiburgu in Bazlu, tehnična visoka šola v Zürichu in trgovska visoka šola v St. Gallenu. Za sprejem v te visoke šole je treba imeti maturo naših

srednjih šol in kdor je nima, napravi lahko pred posebno, od države nastavljeno komisijo vsprejemni izpit. Oni dijaki, ki so že študirali na kakih visokih šolah, potrebujejo le odpuščino od iste. Šolnina se plačuje semestralno za tedensko uro po 5 frankov in razen tega se potroši za druge pristojbine in stroške, ko za bolezensko zavarovanje do 30 frankov za semester. Obiskovanje predavanj na vseučiliščih je — samoobsebi umevno — svobodno vendar pa profesorji pazijo na slušatelje in lahko se dogodi, da kateremu, ki predavanj redno ne obiskuje, semestra ne vštejejo ali pa da mu delajo pri izpitih razne težkote. Semestri se začnejo redno 15. aprila in 15. oktobra in trajajo do 15. junija odnosno do 15. marca. Predavanja se prične enako začetkom semestra in trajajo do konca.

Dijaki stanujejo navadno po privatnih hišah in plačujejo za sobo od 40 do 60 frankov. Obedujejo in večerjajo navadno po manjših restavracijah in plačujejo do 6 frankov na dan. Posebno dobro je življenje v Freiburgu.

Na vseučilišču v Zürichu obstoji šest fakultet: juridična, filozofska, medicinska, živinozdravniška (veterinarska), naravoslovna in bogoslovna. Juridična fakulteta se deli v juridično in gospodarsko-znanstveno (Wirtschaftswissenschaftliche). Na ta oddelek bi bilo treba še posebno opozoriti naše dijake. Ta del ima namen vzgojiti dobre narodne gospodarje, činovnike denarnih zavodov, višje činovnike trgovskih in industrijskih podjetij, konzularne činovnike, časnike, činovnike trgovskih zbornic, učitelje srednjih in nižjih trgovskih šol itd. Pri vsaki od teh znanosti, razen narodno-gospodarskih in trgovskih predavanj, so še posebna državna pravna in juristična predavanja in seminarji. Seminarji so splošno na vseh fakultetah in se polaga splošno na njih polaganje osobita pažnja. Študij traja najmanj 6 semestrov. Na tej fakulteti se more študirati z dovršenim naše trgovske ali eksportne akademije (pri zadnji se vštejeta dva semestra). Enako se vštejeta dva semestra tudi z dovršeno poljedelsko akademijo ali visoko šolo.

Medicinska fakulteta je dobra. Manj posejajo veterinarsko fakulteto, dasi je moderno urejena. To pa radi tega, ker je veterinarska fakulteta v Bernu naravnost izvrstna, posebno za zdravje govedi. Zato tudi priporočamo našim veterinarjem, da naj gredo, če bodo študirali v Švici, na bernsko veterinarsko fakulteto.

Kar se tiče drugih fakultet, hvalijo posebno naravoslovno, ki ima ogromne laboratorije in zbirke.

Vseučilišče v Bernu ima ravnotako šest fakultet kot ono v Zürichu. Posebno hvalijo medicinsko in kakor že omenjeno veterinarsko fakulteto. Na juridični fakulteti je oddelek za državne znanosti.

V Freiburgu je malo vseučilišče skupno štirim fakultetami. Prednost tega vseučilišča je, da predavajo tu v vseh strokah v nemškem in francoskem jeziku. Zato je tu lepa prilika, da se akademik nauči francoško, posebno ker zna vsak inteligent nemško. To vseučilišče poseja precej veliko število Bolgarov. Je tu tudi nekaj čeških in ruskih profesorjev.

Vseučilišče v Bazlu inozemci malo obiskujejo tu ni na posebno dobrem glasu; dober pa je tu naravosloven oddelek.

Tehnična visoka šola v Zürichu je državni zavod, ki ima 10 oddelkov: 1. Arhitektura (7 semestrov); 2. Inženirstvo (7 semestrov); 3. Strojno inženirstvo (7 semestrov); 4. Kemija (7 sem.); 5. Farmacija (4 sem.); 6. Šumarstvo (7 sem.); 7. Poljedelstvo (6 sem.); 8. Oddelek za strokovno izobrazbo učiteljev matematike, fizike in naravoslovja (8 sem.); 9. Vojaški oddelek (4 sem.) in 10. Splošen oddelek za filozofijo in državne znanosti, ki je urejen za slušatelje vseh oddelkov.

Ta zavod je svetovno znan in švicarska vlada je nanj zelo ponosna ter žrtvuje velike svote za razširjenje in moderno ureditev tehnike. Absolventi žiriške se po vsem svetu zelo upoštevajo ter zelo lahko dobijo službo, ker je zavod po svoji ureditvi in obiskovanju gotovo internacionalen. Na zavodu je 127 profesorjev in docentov. Tehnika je tako obiskovana, da se je treba za pravočasen vpis požuriti. V zavod se prihaja navadno jeseni in to sredi oktobra. Vstop v poletni semester je le izjemoma dovoljen. Šolnina se na tem zavodu ne plačuje po urah, ampak na semester 200 frankov. Razen tega se morajo plačevati posebni dela v laboratorijih. Obiskovanje predavanj in praktičnega vežbanja je obligatno za vsakogar, ki hoče, da poda tu izpite. Posebno je treba opozoriti na strojništvo in kemijo, ki uživata izvanreden ugled.

Povsem moderno sta urejena oddelka za poljedelstvo in gozdarstvo: Po triletnem študiju se napravi lahko diplomski izpit v poljedelstvu, po triinpolletnem študiju pa diplomski izpit v gozdarstvu.

Trgovska visoka šola v St. Gallenu traja dve leti in napravi se more po končanem študiju tudi diplomski izpit.

Najvažnejše je vseučilišče v Lausannu in za njem ono v Ženevi. Na lausannskem vseučilišču je osnovan kurz za konzularne znanosti, ki traja šest semestrov. Na tem vseučilišču so nastavljeni kot profesorji učenci svetovnega slovesa. Radi tega prihajajo na ti dve vseučilišči dijaki iz vsega sveta.

Doba študija na vseučiliščih traja — razen na medicinski fakulteti — 6 semestrov. Izpitni sistem je zelo različen od onega na avstrijskih vseučiliščih, razen tega zahtevajo na posameznih vseučiliščih v nekaterih predmetih tudi več znanja. To je odvisno od vseučiliščnih pravil, ki niso po vsej Švici enaka. N. pr. za pravni doktorat je treba napisati posebno disertacijo o kakih pravnih institucijah, pa predno je od profesorjega zbora sprejeta, jo je treba pred profesorji braniti in zagovarjati, da s tem kandidat dokaže, da je disertacijo sestavil sam. »Jadrana«.

## Dnevne vesti.

### Diletantška politika.

V Belemgradu imamo že teden dni novo vlado. Nova vlada je razvila program, iz katerega je razvidno, da pozna nekoliko bolj položaj kakor ga je poznala prejšnja. Rešitev valutnega vprašanja, agrarne reforme, pametnejša ureditev carine, občinske volitve, volitve za konstituantno, povzdig industrije, o čemer vsem prejšnja vlada ni govorila ali pa le tedaj, kadar je bila prisiljena, vse to je sedaj zopet na dnevnem redu. In ker slučajno klerikali in radikali niso v vladi, ta program ni za nič in treba je uvesti prav osorno opozicijo proti vladi. Če so stranke

v opoziciji, je to njih politična pravica; če so osebni ali stvarni nasprotniki vlade, imajo morda popolnoma prav; toda da odklanjajo zaradi strank, zaradi oseb bistveni program vlade, ki vsebuje zahteve, o katerih je vsak trezno misleči politik prepričan, da so nujne, to pa pomeni politični diletantizem ali pa osebno politiko. Program ni detajlni načrt smeri, po kateri bo hodila nova vlada, če bo ostala na krmilu. Natančen pregled o načrtih nove vlade bomo imeli šele tedaj, ko vlada predloži svoje elaborate, sedaj se namreč država šele konsolidira, in tedaj bomo tudi lahko govorili o pametnih demokratičnih in poštenih načrtih ali pa ne. Pri prvih glasovanjih v parlamentu se je pokazalo, da opozicija ne glasuje proti vladi, marveč proti programu. In to znači precejšnjo neresnost. Če je opozicija močna, če ima poštene namene in hoče res delati v obli dobrobiti, potem se oprime programa, sodeluje na njem in uveljavlja boljše in pravičnejše nazore, ki imajo zaslombo v ljudstvu. Prejšnja vlada ni storila ničesar in če gospoda vztraja še na tem stališču ter zavrača nujne stvari, potem ni resna ali pa je sebična. To je, če smemo izreči milo sodbo, le politični diletantizem.

### Poziv ljubljanskemu dilaštvo.

Javljamo vsem tovarišem, ki so se prijavili, da se udeležijo I. jugoslovanskega dilaškega srednješolskega svobodnomiselnega shoda v Celju, ki se vrši tam v dneh 31. avgusta, 1. in 2. septembra, da odhajamo vsi skupno, in sicer v soboto, dne 30. avgusta z vlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 17. uri 55 min. Zbirališče na glavnem komodvoru! JDZ

### Otvoritev telefonskega prometa.

Poštno in brzojavno ravnanje stvo SHS za slovensko ozemlje naznauja, da je vsled sporočila Komande dravske divizijske oblasti z dne 19. t. m. št. 6154/I, telefonski promet z inozemstvom zopet dovoljen in sicer v isti meri, kakor je to odredilo svoja pošta in brzojavno ministrstvo, to je med Dunajem in Jugoslavijo. — Vsa tozadevna, vsled izrednih razmer od komanda dravske divizije izdana povelja se razveljavijo.

### Falzikati dvekronskih bankovcev.

V zadnjem času pojavljajo se čim pogostejše novi dvekronski bankovci. Ti bankovci utegnejo biti ogrskega izvora, so pa le falzikati. Ker jih samoobsebi umevno ni mogoče priznati kot plačilno sredstvo, opozarja se občinstvo, da jih ne sprejema.

Falzikat je spoznati deloma iz števil serij. Pri prvih bankovcih niso tisočice številke višje kakor 1, pri ponarejenih so tisočice nižje in višje, n. pr. 0021, 7392 itd. Pri prvih bankovcih so embleme kakor avstrijski orel v nemškem tekstu, ogrska krona in črke O.M.B. v ogrskem tekstu jasni, precizni in temnosivi, dočim so na falzikatih jako blede in nejasni. Pri nekaterih manika valovita mreža na nemški strani. Posebno slabo izdelani so na falzikatih ženski obrazi. Rudeče barvilo je v obče jako živo in papir mnogo bolj bel kakor pri prvih bankovcih.

### Drobno.

— Zdravniki — specialisti. Ministrstvo narodnega zdravja je sklenilo poslati v svrhu specializiranja, šest zdravnikov na inozemska vseučilišča, in sicer dva za bakteriologijo,

Medvedjev: To ni tvoja stvar, razumeš? In molči...  
Satin: Dobček — tritpetdeset kopek.  
Akter: Tri kopejke meni... Sicer pa, kaj rabim jaz tri kopejke?  
Luka (pide iz kuhinje): No, ste obrali tatarčka: Pojdite pit?  
Baron: Pojdite z nam!  
Satin: Rad bi te videl, kakšen si pijan...  
Luka: Nič boljši, kot trezen...  
Akter: Pojdimo, očka... jaz ti bom aklamiral kuplete...  
Luka: Kaj je to?  
Akter: Stih!... razumes?  
Luka: Stih! Kaj bom z njimi, s stih!...  
Akter: To ti je smešno... včasih za to...  
Satin: No, kupletist, greš? (Odide z baronom).  
Akter: Grem... doidem vaju! Oči, očka, na primer, iz ene pesmi... začetek sem pozabil... pozabil! (Si briše čelo).  
Bubnov: Gotovo. Prepala je tvoja damka... vleci!  
Medvedjev: Kam sem pa šel... vze mi jo!...  
Akter: Poprej, ko moj organizem še ni bil zastrupljen z alkoholom, sem imel, očka, dober spomin... Sedaj smo pa pri kraju, brat! Zame je vse končano. To pesem sem vedno deklamiral z velikim uspehom... gromovito aplavz! Ti ne veš, kaj je to aplavz... to, brat,

je... kot zganje... Če sem nastopil, vidiš, takole sem se postavil... (Se postavi v poz). Postavim se... in... (molči). Ničesar se ne spominim... ne besede... se ne spominim! Moja najljubša pesem... to je slabo, očka?  
Luka: Kaj more biti dobrega, če si najdražje pozabil? V najdražjem je vsa duša.  
Akter: Zabil sem dušo, očka... propadel sem, brat... In kakaj propadel? Vere nisem imel... Konec je z mano...  
Luka: Beži no, beži... Zdravi se! Pijance zdaj zdravijo, slišiš? Zastonj jih zdravijo, bratec... tako zdravilišče so napravili za pijance... da bi jih zastoj zdravili... Vidiš, priznajmo, da je pijanec tudi človek in veseli so, če se hoče zdraviti! Vidiš... Pojdi!...  
Akter (zamišljeno): Kam? Kje je to?  
Luka: To je... v nekem mestu... kako se mi že pravi! Si bom že izmislil, pa ti povem... Ti se samo pripravi! V roke se vzemi, zdrži sel Potrpil! Potem ozdraviš in začel boš spet živeti, lepo, na novo... Kar odloži se... ena, dve.  
Akter (se smehlja): Na novo... od začetka. To je lepo... N-da... Na novo. (Se smeje). No — da! Kaj lahko?! Povej, kaj lahko?  
Luka: Zakaj pa ne? Človek vse lahko, kar hoče...  
Akter (hipoma, kot bi se prebudil): Ti čudak! Adijo — za enkrat, (žvižga). Očka — adijo, (Odide).

Ana: Dedek!  
Luka: Kaj je, mamica?  
Ana: Povej mi kaj...  
Luka (stopi k njej): No, pa se poučimva midva...  
(Klešč se ozira, stopi molče k ženi ter jo gleda, delajoč z rokami geste, kot bi ji hotel nekaj povedati).  
Luka: Saj je bratec?  
Klešč (neglasno): Nič...  
(Gre počasi proti vratom v vežo, stopi par sekund pred njimi in — odide).  
Luka (ga spremlja z očmi): Težko je tvojemu možu, kaj?  
Ana: Jaz sem že opravila z njim...  
Luka: Te je pretepal?  
Ana: Pa še kako! Zato sem pa ječna postala...  
Bubnov: Moja žena je imela ljubčka; ta ti je znal šoke igrati... navihane...  
Medvedjev: Mm — m...  
Ana: Dedek, govori z menoj! Tako me je strah...  
Luka: To je tako... pred smrtjo, golobica. Ne boj se, mila moja! Upaj... Umrla boš, pa boš imela mir... ničesar več ti ne bo treba... in strah te ne bo več... Tišina, mir, — in ležala boš! Smrt vse pomiri... ona je dobra z nami... Umreš — spočiješ se, tako pravilo... tako je res, mila moja! Kije naj bi se tukaj odnočil človek?

(Pepel vstopi. Malo pijan, razmršen, čeman. Sede na ležišče kraj vrat in molči).  
Ana: In kako je tam — tudi trpljenje?  
Luka: Ničesar ne bo, ničesar. Meni veruj! Ničesar, samo mir! H Gospodu te popeljejo in dejali bodo: Gospod, oči prišla je tvoja dekla Ana...  
Medvedjev (strog): Odkod pa ti veš, kaj bodo dejali tamkaj? Eh, ti...  
(Pri zvoku Medvedjevega glasu dvigne Pepel glavo in prisluškuje).  
Luka: Vem, gospod unter...  
Medvedjev (pomirjujoče): M — da, Tvoja stvar... Čeprav... Se nisem popolnoma unter...  
Bubnov: Dve vzamem...  
Medvedjev: O, ti... da bi te...  
Luka: Gospod pa bo pogledal nate krotko in laskavo in bo dejal: poznam jaz to Ano! No, bo dejal, peljite jo, Ano, v paradiz! Tam naj ji bo mir in pokoj... Vem, težko ji je bilo živeti... močno je trudna... Dajte mir in pokoj Ani...  
Ana (lavi sapo): Dedek... mili dedek... Ko bi bil tukaj! Mir in pokoj... in ničesar ne bom čula?...  
\*) Unter so dejali Rusi podčastniku (unteroficer) (Dolje prih.)



Iva za venerologijo, enega za in-berkulozo in enega za šolsko hygieno. Stipendija znaša za one zdrav-  
nike, ki niso v državni službi 10.000  
dinarjev, za one pa, ki so v državni  
službi 5000 dinarjev.

— Poslovalnica bolniške blazine  
Ljubljanske v Kočevju opozarja vse  
svoje člane, da se izplačuje bolni-  
ščina tedensko vsako soboto za na-  
zaj. Obenem se opozarja tudi vse  
delodajalce, da se izognejo vsem ne-  
prilikam, da poravnajo točno posla-  
ne račune; v nasprotnem slučaju bo-  
de poslovalnica nujno primorana  
iztirati potem pristojne politične  
oblasti.

— Čevčarska zadruga za Ljub-  
ljano in okolico vabi gg. člane k red-  
nemu občnemu zboru, ki se vrši v  
nedeljo, dne 31. t. m. točno ob 2. uri  
popoldne v gostilni g. Val. Mraka,  
Rimska cesta št. 4. K obilni udeležbi  
vabi odbor.

— Pri Komandi mesta Ljubljana  
naj se nemudoma javijo sledeči gg.  
Častniki: Kpt. Pischler Vladimir,  
kpt. v rez. Ogorelec, nadpor. v rez.  
Celestina Feliks, poroč. v rez., Ki-  
sicki Abram stud. tech., prapor. Ga-  
sperin Rudolf.

— Vpisovanje gojencev v kon-  
servatorij »Glasbene Matice« za vs-  
glasbene instrumente, teoretične  
predmete, solopetje, v operno in  
dramatično šolo in vpisovanje go-  
jencev v društveno glasbeno šolo se  
bo vršilo v dneh od 9. do 15. sep-  
tembra v »Glasbeni Matici«.

— Včerajšnja football-tekma je  
izpadla v prid »Českemu levu«.  
Razmerje izida je 4:1. Češko mo-  
štvo se je izkazalo kot jako vztraj-  
no in vajeno igre, medtem ko je  
»linija« bila zelo sigurna v igri iz  
bližine.

— »Naša Moč«, list krščanskih  
socijalcev je prenehal izhajati. Na  
njegov mesto je stopil »Večerni  
List«.

— Tedenski izkaz o zdravstven-  
nem stanju mestne občine Ljubljane  
od 17. do 23. avgusta 1919. No-  
vojenec je bilo 13. Umrlo je 23  
ljudi, in sicer 11 domorodnih in 12  
tujcev; za gripo 4, za jetiko 6, vsaki  
nrtvoda 1, za različni boleznimi  
10, za pljučnico 1, za pegavico 1. Za  
infekcijskimi boleznimi so oboleli:  
za osepnicami 1, za škrlatno 2, za  
gripo 25, za vrtico 2, za pegavico 2.

## Novice iz Maribora.

Jugoslovanska strokovna zveza  
je v Mariboru ustanovila podružnico.  
M. socijalisti, se te kleskale orga-  
nizacije nimajo prav nič bolj zlasti  
v železničarskih krogih ne. Le to naj  
pripomnimo poročili v »Večernem  
Listu« z dne 27. t. m., da »internaci-  
onalni teror« ni vrjel še nobenega  
neljubega gosta-Nemca na cesto, ker  
za to skrbí teror Zveze jugoslov-  
anskih železničarjev. Tega nismo mo-  
gli, ker onim nemškim sodrugom, ki  
prstovojno odhajajo, pač nismo de-  
lali ovir, za druge miroljubne sode-  
ruge, ki so pristojni v Jugoslavijo, i-  
željelo tudi ostati, smo se pa vedno  
potegovali, ker brez političnih ali  
drugih prestopkov ima vsak pravico  
ostati v svoji domovini. — Sicer pa  
želimo Jugoslovanski strokovni zve-  
zi obilo sreče na skupni poti policijs-  
ko podkovanosti in sovinstvinske Zve-  
ze. Veseli nas tudi, da ima Strokov-  
na zveza lep namen, otrešiti se kle-  
nikalne častilopnosti in zahrbnosti,  
ki jo socijalistom podtika.

Nasilstva v Mariboru, okolici in  
drugod. Nasilstva se uganjajo, in si-  
cer prav nesramna, zlasti pa proti  
ženskam. Zgodil se je celo že slučaj  
umora in posilstva. Kdo jih uganja,  
se ne sme prav reči. Pozivamo pa  
vse oborožene in neoborožene obla-  
sti, naj napravijo temeljiti red, kajti  
nasprotniki Jugoslovanije ravno take  
stvari izrabljajo proti obstoju drža-  
ve, obenem pa je razumljivo, da si z  
nasilstvi še noben narod ni pridobil  
simpatij niti pri lastnih državljanih,  
niti v tujih državah. Caveant con-  
sules...

Kupčije z jajci. Maribor je bil že  
pred vojno znan kot eksportno me-  
sto jajc, ki jih je pošiljal po celim  
svetu. Pa prišlo so maksimalne ce-  
te in jajca so postala velika redkost.  
Obstoja pa na Spodnjem Stajerskem  
več trdk, kakor Hummer, Suppanz  
v Rogaski Slatini in nekaj židovska  
v Ptuj. Te trdkre gotovo ne poči-  
vajo, nego delajo svoje kupčije. Kam  
pošiljajo, ni težko uganiti. Zahteva-  
mo pa, da okrajno glavarstvo prisili  
te trdkre, da te trdkre dnevno po-  
stavijo na trg oziroma mestni apo-  
stizaciji določeno množino jajc, ali  
da naj trdkre izginejo!

Dva bogova časte naši ševni iz  
liberalnega in klerikalnega tabora.  
Prvi je zlati mamon, drugi pa rodo-  
ljubarsko narodnjakstvo. Prvi daje  
moč in reze pravico, je bog vse-  
močen — a samo za izbrane.  
Drugi je malik, lep in silaten, za cel

»mili narod«. V prvega globoko ve-  
rujejo, a časte ga tiho in iskreno, ka-  
kor je za pravega vernika predpisa-  
no, drugega pa časte javno in glasno  
po farizejski, da vidi cel svet, da na-  
da na kolena in se klanja njim — ma-  
likovim svečnikom. Včasih pa si  
oba boga vendarle prideta navzkriž;  
tedaj nastane božanstvena kriza v  
rodoljubarji. No, izbranimi take  
krize ne povzročajo baš težav, ker  
široko je njih srce in dovolj prostora  
za dvoboje. Malo v nerodnejšem  
položaju pa je »mili narod« — ki pra-  
vega boga samo občuti, dočim malika  
stalno živega gleda od obličja do  
obličja. On si ne more razlagati ne-  
nadnega pojava tega drugega boga,  
o katerem se pravzaprav samo »na-  
rodni izdajniki« upajo govoriti.

Mogočna je rodoljubarja v na-  
šem mestu in sveta je njena narod-  
nostna zavest. Velika je nje ljube-  
zen do »mlega naroda«, a hudo je  
sovražstvo do vsega, kar ni sloven-  
ski. Ali si upa kdo dvomiti o tem?  
In vendar se je tudi pri njej pojavila  
božanstvena kriza v poslednjih dneh.

Mariborska eskomptna banka je  
bila nemški zavod. Prava trdnjava  
nemstva — onega nemstva, ki je pi-  
segalo »lieber rauchumschärzte  
Fräumer, als ein windische Maribor«  
— katerega reprezentantje so  
največji tri v živem telesu naše na-  
rodnjakarje. Pa premagal je zonet  
enkrat bog mamon boga malika, in  
dali so eskomptni banki »nova orien-  
tacija«. Sestavili so nov upravni  
svet: poleg Nemcev dr. Franza V.  
Glaserja, Scherhauma, Hummlerja,  
Rosenberga, sede složno v njem li-  
beralno-narodnjakarji dr. Lipold, Pe-  
tovar, Kobi, Šostarič, dr. V. Pfeifer,  
dr. M. Grasselli in klerikalci dr. Le-  
skovar. Oj, mili narode moj, kaj boš  
saj sedaj, ko so se združili tvoji di-  
ni voditelji s tvojimi zakletimi in de-  
dini sovražniki! Kaj boš sam z ma-  
likom, ko so ti njega svečniki ušli?  
Oj, poslanik Voglar, kako se boš sa-  
dal boril proti nemškemu kapitaliz-  
mu, kakor si napovedoval 1. maja,  
ko pa so ti bratci ušli v njega trd-  
njavo, kjer se mirno brate z onimi  
sovražnimi Nemci, ki so krivi toli-  
koga zla, kakor pripoveduješ »mle-  
mu narodu«?

Nas, ki vemo, da je malik malik,  
bog pa bog, ni ta preokret prav nič  
presenetil. Mi se poznamo — in ve-  
mo, da je kapitalist narodnost sam-  
o orožje, ki se vrže proč ali pa pro-  
da, kadar tako bolje kaže. Ali, nekaj  
drugače, kar nas je presenetilo. V  
novi upravni svet sta stopila kot  
člani namreč tudi državni pravdniki  
g. dr. M. Grasselli in mestni gerent  
vladni komisar g. dr. V. Pfeifer. Te-  
ga si pač ne znamo razlagati, kajti  
po našem pojmovanju ni pravdrži-  
ljivo, da so državni pravdniki in po-  
litični uradniki obenem tudi bančni  
nožje. Le pomislite: dopolnje bo državni  
pravdniki preganjali odenulne in  
veržnike, popoldne pa pojde sam na  
»skleč«; vladni komisar bo dopolnje  
reguliral tržne cene, ustvarjal mak-  
simalne tarife, popoldne pa se bo po-  
svešil bančnim poslom, ki takih ute-  
snitev ne pripozna, temveč gre  
njihova tendenca za neomejenim  
profitom. Kedar je tak moč pravza-  
prav pravičen, dopolnje ali popold-  
ne? Tu so že prišli gospodji, do  
meje, katere bi se morali varovati  
— celo že preko nje. In tega bi pri  
državnem uradniku ne smelo biti.  
Kajti to, kar je onstran meje se že  
zove — korupcija!

Veržniki in orožništvo. Slišati, ki  
se je izvršil pretečni teden v Ru-  
sah, zopet jasno razsvetljeje korup-  
ne razmere. Ore se za zaplenjenje 12  
kilogramov tobaka, katerega je kon-  
fisciral ondotni stražnjošter treni  
ženskam. Vse bi bilo v redu, če bi ta  
tobak prišel v prave roke, če bi za  
orožnik oddal na pristojno mesto, ali  
ta gospod si je tobak kar enostavno  
prilastil in so si ga potem razni ljudje  
med seboj razdelili. Če ho šlo to  
tako naprej, bomo kmalu imeli na  
vsaki postaji par ljudi, ki bodo ve-  
rižnikom blago zaplenili, potem pa s  
tistim naprej veržili in dobiček bo še  
večji. Naj zopet kdo kaj napiše o re-  
organizaciji orožništva!

## Novo kulturno torišče v Sloveniji, šola in zavod za slepce.

Moderna oskrba slepcev zahteva  
naprave, ki naj omogočijo slepcu po  
eni strani potrebno vzgojo za samos-  
tojnost, po drugi strani pa oporo v  
vseh dobah njegovega življenja. Mo-  
derni pedagogika ne smatra slepca  
za bitje, ki bi vsled svoje hibe mo-  
rgalo popolnoma zaostati za normal-  
nim, temveč vzgaja tudi njega uspe-  
šno za koristnega člana človeštva  
in ga obvaruje škodljive brezposel-  
nosti ter moralne propasti.

Cep rav je tudi Slovenija, imela  
mного slepcev, leta 1910. imi je bilo

le na Kranjskem 342, ni hotela ni-  
česar storiti za te nesrečnike na do-  
mačih tleh stara avstrijska vlada,  
vsakemu slovenskemu kulturnemu  
življenju nasprotna.

Posiljala je slovensko slepo mladi-  
no v tuj, navadno nemške za-  
vode. Uživanje ustanov, ki so obsto-  
jale za vzgojo slovenskih oslepelih  
otrok, je bilo zvezano s pogojem, da  
se mora slepi otrok izobraziti v tu-  
jem zavodu, ker ga na Slovenskem  
še ni.

Oddaljenost kraja, tujina, tuj je-  
zik, zelo majhna možnost večkrat-  
nega obiskovanja in razne druge  
ovire so privedle naše ljudi do za-  
ključka, da so rajši obdržali otroka  
doma in ga prepustili njegovi žalost-  
ni usodi v popolni brezposelnosti.  
Otrok pa, ki je bil odgojen daleč od  
doma in se učil le v tujem jeziku, se  
je oddalil domu in materinščini.

Domač zavod bo združil iz tujine  
došle in slepce, ki so bili ostali brez  
prave vzgoje doma.

V državnem proračunu je že do-  
ločena lepa svota za takojšnjo usta-  
novitev slovenskega zavoda za slep-  
ce; ta zavod bo di jedro, iz njega naj  
se razvije vse one moderne in u-  
zorne naprave, ki naj omogočijo  
slepcom dobro in primerno vzgojo,  
oporo v vseh dobah njihovega živ-  
ljenja.

Najvažnejša naprava v posebn-  
nem vzgajališču bode kvedukacijska  
šola, podobna po smotih, ki jih hoče  
doseči pri posameznih predmetih,  
mašini nižji in višji osnovni šoli.  
Nj priklonjen naj je tudi oddel-  
ek za vzgojo slepih otrok v pred-  
šolski dobi s posebnim oziranjem na te-  
lesni razvoj, zdravlje in vsa moderna  
načela, ki veljajo dandanes tudi za  
vrste v obče ter delavnica pod vod-  
stvom mestrov strokovnjakov za  
slepce tipičnih obrtov. To delavnico  
poseba vsakdanji šoli odrasla mladi-  
nina poleg obrtno-mašinske ve-  
černe šole istotam.

Posebna vrsta šol naj bi bil sa-  
mostojni oddelki za slabovidne, ki  
ne sodijo v razrede popolnoma sle-  
pih. Šola ali vsaj posebni oddelki za  
slabovidne naj bi na pol šolili za  
slepce, na pol onih za normalne.  
Pouk je popolnoma individualen,  
ozira se na stopnjo slabovidnosti po-  
sameznikov. (Moj, ki loči slabo-  
vidne od popolnoma slepih, je dolo-  
čena s tem, da oko, ki ne more pre-  
steti protov v razdalji 10 m, velja za  
popolnoma slepo. Vsaka večja zmog-  
nost razločevanja, ki pa vendar ni  
tako visoka kakor pri normalnem  
očesu, označi slabovidnega člo-  
veka).

Potrebne so tudi učilnice za slepe  
gluhoneme, šola za slabovidne slep-  
ce, učni zavod za telesno pohabljene  
in epileptične slepce.

Zelo važni zavodi bodo oskrbo-  
valnice za delavnice. Odrasli slepci  
delajo v skupni delavnici ter prele-  
majo poleg hrane in stanovanja za  
svoje delo gotovo številno odstotkov  
dobitka, ki ga nudi prodaja ročnih  
izdelkov. Za ceneno dobavo surovin  
in hitro razpečanje izdelanega  
blaga poskrbi vodstvo skupnega  
doma. Oskrbovalnice za delavnice so  
nosebne za možke slepce in slepe  
ženske.

Za odrasle slepce je zlasti po  
večjih mestih zelo umestna tudi  
skupna javna delavnica. Tam delajo  
čez dan in uživajo vse koristi, ki jih  
nudi taka naprava, kakor skupne  
orodje, ceneno nabavo surovin in pa  
hitro in gotovo razpečanje ročnih  
izdelkov na debelo. (Centralizacija  
dela).

Takozvana »zavetišča« spreje-  
majo bolehnice, delanezmogljne, one-  
mogle in stare slepce.

Podobno človekoljubno nalogo  
imajo zavetišča za telesno težko po-  
habljene slepe otroke, slepe bebasto  
in epileptično deca.

Naposled so zelo primerni tudi  
majhni domovi za slepe posamez-  
nike, ki so se normalno izobrazili v  
šoli za slepe.

(Hišica za eno posamezno rod-  
bičo).

Koedukacijska, strokovnjaški ure-  
jena šola v zvezi z internatom, v ka-  
terem so pa gojenci ločeni po spolu,  
naj je na vsak način v glavnem me-  
stu, središču dežele. Vsi prvovrstni  
učni zavodi za slepe se najljajajo v  
drugih državah v največjih mestih;  
to je in ima biti posebno tedaj, ako  
obstoja ta en zavod v deželi. Glej za-  
vod v Zagrebu, potem v Pragi, Bru-  
nu in še drugod v inozemstvu!

Šola za slepe, izhodišče vseh go-  
ri naštetih naprav, ima vedno svoj  
sedež tam, kjer je največ drugih iz-  
obraževališč. Bivanje v takem me-  
stu bogato razširi obzorje slepčev,  
ker nudi marsikaj, česar bivanje na  
deželi ne more nuditi. Da je omogo-  
čeno gibanje na prostem in uživanje  
boljšega zraka, je učni zavod na pe-  
riferiji mesta obdan z vrtovi.

Učni zavod v glavnem mestu je  
kulturnega pomena. Učiteljski na-  
raščaj za šole slepcev ima najlepšo  
priliko izobraziti se praktično in te-  
oretično na zavodu za slepe; ako je  
v kraju tudi celo vsučilišče, vrhu-  
tega tudi teoretično - znanstveno s  
posebnim oziranjem na zdravilno peda-  
gogiko. Gojenkam in gojencem uč-  
teljska pa je omogočeno ono prvo  
naobraževanje in zanimanje na polju  
slepstva ter spoznavanje ureditve  
takih zavodov, kakor ga predpisa-  
jeje določbe za strokovno naobraže-  
vanje učitelstva v bodoče za IV.  
ozlroma V. letnik pripravnic.

Za namestitve zavoda v glav-  
nem mestu je še dalne eminentne  
važnosti okolnost, da navadno na de-  
želi ni najti specializov, okulistov.  
Ako dalje pomislimo, da je mnogo  
učiteljev za glasbo na zavodu na  
drugih glasbenih šolah ali drugače  
zaposlenih, je šola za slepe že radi  
svojega ustroja navezana le na ve-  
liko mesto. Široki naprave bi se iz-  
datno povečali, ako bi moralo po-  
možno učitelstvo na zavodu oprav-  
ljati svojo službo potem oddaljenih  
ekskurzij.

Na višji stopnji razvoja slepsko-  
ga zavoda je zelo umestno, da se  
one panoge, ki po svoji naravi niso  
vezane na večje mesto, izločijo in  
prestavi na kraje, ki so po danih  
razmerah najbolj prikladni. One na-  
prave, ki nimajo šol in niso naveza-  
ne na velikomestno življenje se po-  
tem presele na deželo. Za slepe de-  
co, ki biva med letom v šoli v me-  
stu, pa naj bi se posebej uvedla po-  
čitniška kolonija v prijetno izpre-  
membo in zdravo zavetišče, zlasti za  
one otroke, ki nimajo udobne doma-  
čije.

V Sloveniji prav takoj ne bo mo-  
goče izvršiti naenkrat vseh teh veli-  
kih nalog, ki so začrtane v današ-  
njem članku.

Skrbstvo za slepce na domačih  
tleh je šele v povojih. Razven v me-  
secu novembra 1918 v Ljubljani  
ustanovljenega vojaškega zavoda, ki  
ima temeljni značaj zavoda za po-  
znejše oslepele, nimamo še nobene  
naprave. V vojaškem zavodu se  
slepi radi svoje predizobrazbe v šo-  
lah za normalne uče le predmetov,  
ki so tipični za slepce in tipične obr-  
ti. (Pletenje košev, košaric, raznega  
finejšega pletenega blaga, stolov,  
ščetarstva itd.).

Sprevelikimi napravami in z vse-  
mi vrstami mogočih posebnih vzga-  
jalšč, domov in zavetišč pa tudi ne  
kaže začeti, ker je to začasno sploh  
nemogoče na vseh panogah in bi se  
tudi ne obneslo.

Izkušnja je dokazala, da je hito  
začeti z malim, a tam krepko zasta-  
viti vse razpoložljive duševne in de-  
narne sile.

Za začetek se priporoča manjše  
vzgaljišče za slepe deca s šolo, ki  
se razširi polagoma; naprave, kate-  
re smo omenili zgoraj, tvorijo neka-  
ke oddelke zavoda in se naj šele po  
zdravem in močnem razvoju odcep-  
ijo od glavnega stebra v samostojne  
zavode in naprave. Šola, središče in  
duša zavoda mora biti na vsak način  
v središču Sloveije, to je v Ljubljani.  
Iz stališča stanovanske bede ljub-  
ljanske ne bo treba ngovarjati.

Takozvani »Franc Jožefov« azij  
v Ljubljani, nekaka ustanovna  
zgradba kranjske hranilnice — je že  
po svoji prvotni nameni namen-  
da sprejme hirajoče, bolne, stare,  
onemogle in slepe ljudi. — To po-  
slojite je vsled tega že v naprej pri-  
poročiti, da sprejme izobraževališče  
za slepce pod svojo streho, v svoje  
zdrave, značne in namena primerno  
sodne prostore. Vrt, ki obdaja po-  
sloj, pa bode vabljivo igrališče in  
šetališče za slepce.

## Iz stranke.

Sodrug v Zeleni lami. Novem  
Udmatu, Mostah, Seli se opozarjajo,  
da se naj radi vplačevanja stranki-  
nega davka zglašijo vsako nedeljo  
od 9.—12. ure popoldne v društve-  
nem lokar pri Mauserju v Novem  
Udmatu.

## Strokovno gibanje.

Pozor železničarji! Skupina I.  
Splošne železničarske organizacije  
sklicuje sejo odbora in zaupnikov v  
soboto, dne 30. avgusta ob 20. uri.  
Ore za volitev delegatov za želez-  
ničarsko konferenco. Poleg tega  
imamo tudi več drugih važnih stva-  
ri, o katerih se moramo pogovoriti.  
Torej pridite vsi! Predsedstvo.

## Iz stavke ljubljanskih kovinarjev.

Včeraj popoldne so se vršila  
presta pogajanja med kovinarsko  
organizacijo in zastopnikom Ja-  
dranske banke, ki so se končno

pretrgala brez pozitivnega uspeha.  
Poverjenik Prepeluh je namreč dal  
sam osebno iniciativo za pogajanja.  
Imel je z zastopniki obeh strank tri-  
krat dolgotrajne razgovore, toda  
razprave so pokazale, da se zastop-  
nika Jadranske banke oddaljujeja  
spoznanju, ker sta zmanjševala ob-  
ljube, takorekoč hotela poslabšati  
razmere v primeri s tem, kar sta  
prej že nekako obljubljala. Oblju-  
bila sta končno 10% poviška, zahte-  
vala deveturno delo in dokazovala,  
da so kovinarji sijajno plačani, dasti  
jima je kovinarska organizacija  
predložila račune, iz katerih je raz-  
vidno, prav nasprotno.

Krivic stavke je torej ravnatelj  
inž. g. dr. Vidmar, ker je hotel zni-  
žati draginske doklade; da se stav-  
ka nadaljuje je zopet kriv gospod  
ravnatelj, ker se ni hotel pogajati  
in sploh izjavljati, da nima poobla-  
stila za koncesije. Gospod ravnatelj  
je dobro vedel, da mora imeti po-  
oblastilo, ki bi ga bil tudi lahko do-  
bil od upravnega odbora, če bi bil  
hotel. Ker pa ni hotel, ga ni dobil,  
ali pa ga je celo utajil. Visk ima-  
mo, da je njegovo obnašanje silno  
nesrečno, nepriklupno, ker so nam  
zaupniki, ki so bili pri razgovoru,  
pravili, da še nikdar niso videli na-  
stopati kakšega zastopnika deloda-  
jalcev tako malo inteligentno.

Čudimo se potrpežljivosti po-  
verjenika, ki je že uvedel in izvedel  
na predlog strank prav mnogo spo-  
rov in niti v enem primeru mu po-  
izkus doslej še ni ponesrečil. V vsa-  
kem primeru je našel blagohotnost  
na obeh straneh in slo je; toda tu-  
kaj, ko bi človek pričakoval, da ima  
to jugoslovansko podjetje zmisel za  
mirno rešitev v interesu industrije  
delavstva in družbe, je naletel od-  
por ne na strani delavstva, ampak  
na strani podjetništva, kar je zlasti  
značilno.

Kovinarji morajo torej vztrajati  
dalje v stavki. To je njih moralna  
dolžnost. Zakaj, če so bili za pri-  
vidno stvar prišli, morajo ta boj  
tudi častno končati. Kakor so zapu-  
stili uradniki in kovinarji skupno  
tovarne, tako morajo tudi, kadar bo  
stavka končana, kot en moč zopet  
pričeti delo. Poteza inženerja g. dr.  
Vidmarja je šele prav podkreplja  
moralni pomen te stavke in javnosti.  
Vsa javnost in vse strokovne orga-  
nizacije stoje na strani stavkajočih,  
ker vidijo, da se Jadranska banka  
le iz izdovratnosti ne mara pogajati  
in ne vdati. No, kakor ji je drago;  
delavstvo tovarni je storilo več kot  
svojo dolžnost.

Vse organizacije pa ponovno  
opozarjamo, naj se ne vznemirjajo.  
Organizacija kovinarjev je discipli-  
nirana, ona ne apelira na kako so-  
hidarnostno stavko, ker hoče ta boj  
sama dobojevati. Svoje zahteve je  
znižala, da v javnem interesu omogo-  
či sporazum. Če pa sporazum ni  
mogoč, bo stavka trajala dalje.

## Davek na luksurijsne predmete v Združenih državah in ml.

Iz Chicaga poročajo: Davek na  
predmete, ki jih kupujejo ljudje, ki  
imajo najbrž preveč denarja, je sto-  
pil v veljavo. Če bo kdo kupil no-  
vice, ki stanejo dva dolarja par, bo  
moral plačati davek, kajti brez takih  
nogavic se prav lahko izhaja in kdor  
ima denar, da kupi take nogavice,  
ima še toliko drobiža, da lahko plača  
od njih davek. Davek znaša deset  
odstotkov od kupne cene. Spodnje  
perilo, ki stane nad pet dolarjev, je  
tudi podvrženo davku, ne glede na  
to iz kakšnega blaga je delano. Čev-  
lji so podvrženi davku, če stanejo 10  
dolarjev. Ženske bodo plačale da-  
vek, ako bodo kupile klobuk za 15  
dolarjev.

Trgovci izjavljajo, da bo cena na  
listku, ki bo pritisnjen na izdelek.  
Kadar bo napravljen račun, bo pri-  
šet davek.

Takih potratnih produktov, ki so  
podvrženi davku, je seveda veliko.  
Par primeri obdavčenih predmetov:

1. Preproge, ki stanejo nad pet  
dolarjev štirjaski jardi; izvzete so  
importirane in ameriške preproge iz  
volne.
2. Okvirji za podobe, če stanejo  
nad deset dolarjev.
3. Kovčegi, če stanejo petdeset  
dolarjev.
4. Razni potni kovčegi, torbe in  
vreče, če stanejo 25 dolarjev.
5. Denarni možnički, denarnice,  
listnice, ženske torbice, če stanejo  
7.50 dolarjev.
6. Razsvetljavna oprava, če sta-  
ne komad 25 dolarjev.
7. Dežniki in solnčniki, če stanejo  
nad 4 dolarje.
8. Pahljače, s ceno nad en dolar.
9. Moški in deški klobuki, če sta-  
nejo 5 dolarjev.



10. Moške in deške kape ali če-  
pice, če stanejo nad dva dolarja.

11. Moške in deške kravate, če  
stanejo nad dva dolarja itd. itd.

Poleg teh predmetov so še drugi  
podvrženi davku.

Davek, ki so ga uvedli v Združe-  
nih državah, je zelo potreben in  
upravičen. Treba bi ga bilo upeljati  
povsodi, in našo novo vladno poziv-  
ljamo, naj se bavi z njimi pri vpra-  
šanjih davka na vojne dobičke. Kaj  
bi se kak vojni dobičkar in njegova  
»milostljiva« odevala v krasna obla-  
čila in se hodila z njimi kazati na  
promenade, v gledišča itd. ali na ob-  
iske, med tem ko morata delavec in  
njegova žena trpeti in delati dan  
na dan naga. Na take luksurijske  
predmete, kot obleka, nepotrebno  
polištvo, dragi kamni itd. naj se  
uvede 100-procentni ali še večji da-  
vek. Kaj bodo polnili prazne držav-  
ne blagajne od dobičkarjev do krvi  
izsesani delavci? Napolnijo naj jih  
dobičkarji in kapitalisti, ki jih imajo  
s čim napolniti in ki bodo morda u-  
di lahko živeli, če bodo dali za klob-  
buk 1000 ali 100 kron ali pa nič, kot  
je to pri delavcu. Ven s korenitimi  
odredbami, ki pa naj bodo naslov-  
ljene na pravo mesto!

## Iz Slovenije.

Kočevje.

Služba nočnih stražarjev pri pre-  
mogokopu je imenitna že zaradi te-  
ga, ker morajo kuhati za prešiče hrane  
in to celo za prešiče starega ravnatelja,  
ki že zdavnaj ni več v službi  
pri rudniku. Kaj pa bodo še od de-  
lavcev vse zahtevali?

## Gospodarstvo.

Sedem milijonov bosanski vladi.  
Vlada je dovolila bosanski deželni  
vladi, da določi 7 milijonov kron  
kot prvo pomoč prebivalcem vzhod-  
nega dela Bosne in Hercegovine,  
ki so v vojni trpeli.

Drugo češko posojilo. Vlada  
razpiše v kratkem drugo posojilo  
čehoslovaške države. Primankljaj  
proračunu, ki se predloži narodni  
skupščini, znaša 6 milijard.

## Narodno predstavništvo.

LDU. Belgrad, 27. Seja narodne-  
ga predstavništva se odpravlja ob 17.  
uri 30 minut. Po prečitanih zapisni-  
ka zadnje seje odgovarja volni, ju-  
stični in minister za agrarno refor-  
mo na kratka vprašanja posameznih  
poslancev. Nato se preide na dnevni  
red: Drugo čitanje zakona o poroti.  
Po kratki debati sprejme narodno  
predstavništvo zakonski načrt z vse-  
mi glasovi proti dvema. Seja se za-  
ključuje ob 19. uri. Prihodnja seja bo v  
petek, 29. t. m. z dnevnim redom:  
zakonski načrt o proračunskih dva-  
najstinah za meseca september in  
oktober t. l.

Belgrad, 29. Današnja seja pri-  
čakujejo povosod z velikim zama-  
njem in nenavadno napetostjo, ker  
so opozicijske stranke sklenile,  
da nadaljujejo najstrožji boj proti  
vladi in jo, če le možno, že na tej  
seji strmoglavijo.

## Najnovejša poročila.

UČNI NAČRT ZA UČITELJSKE  
PRIPRAVNICE.

LDU. Belgrad, 28. Ministrstvo za  
prosveto je izdelalo učni načrt za  
vse učiteljske pripravnice. Ta načrt  
bo veljal za vse šole naše države,  
dokler se ne uvede definitivni učni  
zakonski načrt.

## ENKETA O PREHRANI.

LDU. Belgrad, 28. Novi minister  
za prehrano Bukšeg je sklical enko-  
to, katere se udeležijo vsi šefi raznih  
pododdelkov njegovega ministrstva.  
Enketa se bo bavila z vprašanjem,  
kako najbolje urediti razdelitev in  
gospodarstvo z letošnjim pridelkom.

## ROMUNI V TEMEŠVARU.

LDU. Beckerik, 27. Romunske  
oblasti so pričele v velikem številu  
odpuščati uradnike iz javne službe.

Vse te funkcije je nastavila  
madžarska vlada; sedaj so jih na-  
domeštili romunski uradniki. Kdor-  
koli od dosedanjih uradnikov je bil  
pridržan v službi, je dobil enoleten  
rok, da se nauči romunskega jezika.  
Romunske oblasti so izdale nare-  
dbo, po kateri se morajo izseliti iz  
Temešvara vsi prebivalci, ki so se  
nastanili v mestu šele od začetka  
vojne pa do danes. Rok za izselitev  
znaša 30 dni.

## VESTI Z REKE.

LDU. Reka, 28. Včeraj je izšla  
prva številka lista »La Vedetta d'  
Italia«. List ima nalogo propagirati  
italijansko idejo v Reki in okolici.  
Sodeloval bo baže tudi d' Annunzio.  
— Vsak dan se vrača skozi Reko iz  
Amerike veliko število jugoslovanskih  
izselencev, ki so namenjeni v  
domovino. Pot iz Amerike do Reke  
je zelo draga in stane dostikrat do  
2000 dolarjev (to znaša v naši va-  
luti okoli 90.000 kron!). Godi se nam  
pri tem velika gospodarska škoda,  
ker ostaja ves ta denar v rokah tuj-  
cev, v precejšnji meri celo v ita-  
lijanskih. — Pariška vest, da se je  
rešitev reškega vprašanja na mirovni  
konferenci odgodila, je izzvala  
med reškimi italijanskimi veliko raz-  
burjenje. »Consiglio Nazionale« je  
namreč pri koncu s svojimi gnotni-  
mi sredstvi, tako da ne ve, ali bo  
mogel za mesec september izpla-  
čati svoje uradnike in druge nastav-  
ljence. Italijanska vlada izjavlja, da  
za Reko ne more prispevati, dokler  
se mednarodni položaj ne razjasni.

## IZID VOLITEV V BOLGARSKO SOBRANJE.

LDU. Ženeva, 27. (ČTU.) »Hu-  
manito« priobčuje poročilo iz Sofije  
o izidu volitev v sobranje. Poročilo  
pravi, da so stranke leve izvoje-  
vale odločilno zmago. Največji us-  
peh so dosegli tretji internacionali  
v Moskvi priključeni komunisti, ki  
so zvišali število svojih mandatov  
od 5 na 47. Socialisti desničarji so  
dosedaj 39 mandatov, dočim so jih  
imeli prej 11. Agrarci pod vodstvom  
Stambulinskega so si priborili 83  
mandatov, dočim so jih imeli v pre-  
jšnjem sobranju 48.

## KRITIČEN POLOŽAJ V ITALIJI.

LDU. Lugano, 27. (ČTU.) Kakor  
poroča »Corriere della Sera«, se pri-  
pravlja preobnova ministrstva Nitti,  
ki bo postavila ministrstvo na širšo  
podlago. Veliko vznemirjenje povzro-  
ča od ministrskega predsednika  
Nittija proglašena potrebnost, zvi-  
šati krušne cene in zmanjšati mezde.

## OIBANJE NEMŠKIH DELAVCEV.

LDU. Nauen, 28. (Bezžično.)  
Zveza kovinarskih delavcev in ber-  
linski kovinarski industrialci so  
sprejeli razsodbo od državnega de-  
lavskega ministrstva sklicanega  
razsodišča, na podlagi katerega se  
najbrž sklene kolektivni dogovor.  
— V Kölnski kovinarski industriji  
se je bati novih srditih mezdnih  
bojev. — Kodanjski pristaniški de-  
lavec so prenehali z delom radi me-  
zdnih sporov.

## KONFERENCA NEMŠKIH PO- SLOVNIH SVETOV.

LDU. HAUEN, 28. (Bezžično.)  
Pri državni konferenci nemških po-  
slovnih svetov, ki se je vršila v  
Hallu ob Saali in h kateri so bili  
pripuščeni le pristajši proletarske di-  
ktature in zastopniki revolucionar-  
nega delavstva, je izjavil poslanec  
neodvisnih, da nasilna izvedba sov-  
jetskega sistema ni priporočljiva,  
ker nemško delavstvo še ni dovolj  
revolucionarno za to. Razgovori so  
kazali dvome, da-li je še možno  
pripraviti nemške delavce k stavi  
za revolucionarno politično cilje,  
češ da nemškemu delavstvu ni več  
prispisovati nikake revolucionarne  
življenske sile.

## NEMŠKI REAKCIONARCI NA DELU.

LDU. Berlin, 27. (ČTU.) Po-  
roča se, da namerava državna ob-  
last na vsak način preprečiti na-  
daljnje volilno delovanje rdečega  
berlinskega izvršilnega sveta in da

je odločeno brezobzirno nastopiti  
proti delovanju neodvisnega komu-  
nističnega izvršilnega sveta. V Ber-  
linu se začnajo pripravljati stvari,  
katerih pomembnost je še nedo-  
gledna.

## ČEŠKI SOCIJALISTI.

LDU. Bern, 28. (ČTU.) Socijali-  
stični list »Rovnost« se obrača v  
svojem uvodniku proti nemškim iz-  
gredom v Brnu in Olomucu. List ob-  
soja dogodke in izjavlja, da jih je po-  
vzročila češka buržoazija. Nadalje  
poziva vse socialistične ministre,  
tudi Tusarja, da izstopijo iz vlade, se  
povrnejo v vrste delavstva in puste  
vlado buržoaziji sami.

## STAVKA DUNAJSKIH URADNI- KOV.

LDU. Dunaj, 28. (ČTU.) Tu je  
izbruhnila danes stavka deželnih  
uradnikov in sicer zato, ker niso do-  
bili že 1. avgusta zapadlega nabav-  
nega prispevka in ker jim nočejo  
obljubiti s 1. septembrom pomožne-  
ga prispevka.

## KAPITALISTI NE PRIZNAVAJO DELAJSKE ZVEZE.

LDU. New York, 28. (DunKU.)  
Reuterjev urad poroča: Predsednik  
ameriške jeklarke korporacije je  
ameriški delavski zvezi izjavil, da  
korporacijo delavske zveze ne pri-  
zna.

## OBSODBE NA FRANCOSKEM.

LDU. Paris, 28. (DunKU.) — A-  
gence Havas). Vojno sodišče je ob-  
sodilo Darrieza in Gaspereja na  
smrt. Mirata k dosmrtnemu prisil-  
nemu delu, gospo Schöck in Dajar-  
dina pa v deportacijo.

## To in ono.

Nov tlo letala.  
Na nekem berlinskem letališču  
so te dni preizkušali letalo iz nove  
tvarine, ki je vsa kovinasta. Peruti  
so izdelane kot prosta duralumini-  
jeva konstrukcija, s čimer odpadajo  
vse napenjače žice, ki povzročajo  
velik odpor zraka in izgubo sile. No-  
vo letalo prenese 160 HP 6 oseb s  
hitrostjo 175 km na uro.

## Kupčije z znamkami.

Iz Londona poročajo, da je pri-  
šel tja neki angleški vojak iz Me-  
zopotanije in je prinesel s seboj 32  
angleških okupacijskih pisemskih  
znank iz Bagdada. Te znamke je  
kupil v Bagdadi za 1.80 dolarja, se-  
daj jih je pa prodal le 25 od njih za  
3.500 dolarjev. Ubogi filatelisti!

## Rekord ameriškega letala v hitrosti.

Iz Washingtona poročajo, da je  
neko ameriško pošto letalo doseglo  
svetoven rekord v hitrosti. Pot iz  
Washingtona v New York je prele-  
telo s hitrostjo 270 km na uro.

## Zrakoplovna zveza med Ber- linom in Friedrichshafnom.

Nemška zrakoplovna delniška  
družba, ki je že pred vojno z Zepe-  
linovimi zrakoplovi »Viktoria Luise«  
in »Sachsen« prepeljala v rednih po-  
letih več kot 4000 potnikov, name-  
rava koncem avgusta vpeljati redno  
zrakoplovno zvezo med Berlinom in  
Friedrichshafnom, ki bi imela tudi  
zvezo s švicarskimi parniki na Bo-  
denskem jezeru. Vožnja bi trajala 7  
ur. Mogoče, da bodo zrakoplovi pri-  
stajali tudi v Monakovem. Gre za  
nov tip zrakoplovov, ki so bili zgra-  
jeni šele po vojni samo za trgovske  
namene.

## Stavkovni sklad kovinarjev.

2. izkaz.

Podružnica kov. Sv. Lovrenc  
82 K, neimenovan 20 K, kovinarji  
cinkarne Celje 700 K, Miheuc Matija  
4 K, kovinarji topl. delavnice 354 K,  
kovinarji auto delavnice 189 K, Po-  
renta Jakob 10 K, kovinarji Bistrica  
v R. 458 K, kovinarji Ravne-Guštajn  
566 K, kovinarji Kamnik 237 K, R.  
Čelešnik 10 K, kleparji na šodu  
40 K 10 vin., Slovska Fr. 4 K, Završan  
nabral na občem zboru »Svobode«  
198 K, Pičman Lovro 10 K, kov. pri  
Wilmanu 20 K, Mihler nabral 129 K,  
kovinarji po A. Holzingerju tov. We-  
sten Celje 461 K, Ogrizek, Pečevje  
pri Storah 40 K, Avgust Schley na-  
bral 38 K in na kolodvoru 100 = 138  
kron, kovinarji Sava-Jesenice 144  
kron, kovinarji Javornik 503 K, ko-  
vinarji Sava za znamke 18 K, Kra-  
jevno soc. dem. org. Ljubljana 100  
kron, kovinarji podružnice Dobrava  
422 K, kovinarji podružnice Borovje  
1000 K, skupaj K 7.157 10 vin., prej  
izkazanih K 9.560 56 vin. Skupaj  
torej K 16.717 66 vin. Pri 1. izkazu  
so sledeče pomote, mesto Mirko  
Strle je prav Minka Strle Sp.  
Šiška 50 K, mesto auto delavnica

200 K, topništva delavnica 200 K,  
to je še tisti denar kolega je sodr.  
Koleša nabral, mesto Prietekelj na-  
bral 20 K, g. Ško i prodajalec sadja  
Dunajska cesta daroval 20 K. Hvala  
vsem darovalcem!

Osrednje društvo kovinarjev in  
sorodnih strok v Ljubljani.

Izdajatelj: Josip Peleian.

Odgovorni urednik: Rudolf Golouh.  
Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

Spalne in jedilne sobe, kuhinje, opreme,  
vrtne modrece, umivalnice, vsakovrstne  
omare, mize in stole iz trdega in mehkega  
lesa, priporočata BRATA SEVER, zaloga  
pohištva in tapetniška delavnica Ljubljana,  
Kolizej. Vabimo na ogled!

Valentin Maček, tovarnar v Domžalah  
št. 43, sprejemam v  
popravilo zimske klobučevine (fil-  
caste) klobuke za gospode in dame  
po najnižjih cenah.

Proda se po ugodni ceni srednje velika  
kmetija v bližini premogokopa  
Zagorje ob Savi. Natančnejša pojasnila daje  
pismeno in ustmeno Frančiška Perhne,  
Podkraj št. 26, Zagorje ob Savi.

## Zahvala.

Podpisana se najtopleje zahvaljuje  
vsem železničarjem za izkazano so-  
čutje povodom ponesrečenja g. Janko  
Goltes-a, premikača drž. žel., posebno  
pa g. revidentu Korošcu in g. premi-  
kaču Griču za nemurno podporo v  
teh težkih trenutkih.

Za sina Marjana Marija Hercog.

Za rudokop se išče mlad, po  
možnosti samski

# pisar,

zmožen zaračunavanja plač ter dopiso-  
vanja. Zahteva se popolno znanje  
slovenskega in nemškega jezika.  
Prosilec naj navedeno podružniško  
mesto naj pošljejo lastnoročno pi-  
sane prošnje, v katerih je navesti  
osebne in dosedanje službene po-  
datke, na upravnistvo tega lista pod  
šifro: »Rudnik«.

## Doc. Dr. Alfred Šerko

ordinira za živčne bolezni od 2. do 3. pop.  
v Vegovi ulici št. 2 (Kongresni trg).

# Splošno kreditno društvo v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure  
dopolodne in od 8. do 5. ure popoldne, v sobotah in dnevih pred  
prazniki pa od 8. do 1. ure popoldan in jih obrestuje po čistih

## 3 %

Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo  
polletno. Večje in nestalne vloge se obrestujejo po dogovoru.

Posojila daje svojim zadružnikom proti vknjižbi, na osebni  
kredit proti poročstvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice  
se eskomptujejo bo bančni obrestni meri.

Stanje vlog je bilo koncem leta 1918 1½ milijonov kron.

Rezervni zakladi znašajo okoli nad 50.000 K.

— Delniška glavica  
K 15.000.000.  
—  
Sprejema vloge na knji-  
žice in tekoči račun proti  
ugodnemu obrestovanju.

# Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Podružnice: v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Rezervni fond okroglo  
K 4.000.000.  
Kupuje in prodaja vse vrste  
vrednostnih papirjev, financira  
erarične dobave in dovoljuje  
— aprovizacijske kredite —